

فیقهی ئاسان: بهشی زهکات: دهروازهی دووهم: زهکاتی زیر و زیوو

< کوردی - کردی - kurdish >

دهسته بژیریک له زانایان

وهرگیڕانی: دهستهی بهشی کوردی له مالپه‌ری ئیسلام هاوس

پیداچونه‌وهی: پشتیوان سابیر عه‌زیز

الفقه الميسر: كتاب الزكاة: الباب الثاني : زكاة الذهب والفضة

نخبة من العلماء

ترجمة : فريق القسم الكردي بموقع إسلام هاوس

مراجعة: بشتيوان صابر عزيز

بهشی زهکات: د پروازې دووهم: زهکاتی زیږ و زیوو

که چوند بابه تیگی له خو گرتووه:

بابه تی یه کهم : حوکمی زهکات له زیږ و زیوودا، له گه ل به نگه ی نه و حوکمانه :

زهکات له زیږ و زیوودا واجب، نه ویش به به لگه ی نه و نایه ته ی که خوی گه وره ده فهرمویت:

﴿وَالَّذِينَ يَكْنُزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا ينفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ [التوبة: 34].

واتا : جا نه وانه ی که نالتون و زیو کو ده که نه وه و قایمی ده که ن و له پیناوی رپیازی خوادا و بو
ره زامه ندی نه و، نایبه خشن، نه وه مزده ی سزایه کی پر نیشیان بده ری،، بویه ده لیین خوی گه وره
سزایه کی سه ختی له و جوړه ی به نده کانی نادات له سه ر نه وه نه بیټ که واجبیکیان واز لی هینا بیټ .

وه پیغه مبه ری خوایش (صلی الله علیه وسلم) فهرموویه تی: { ما من صاحب ذهب ولا فضة لا يؤدي منها

حقها إلا إذا كان يوم القيامة صفحت له صفائح من نار فأحمي عليها من نار جهنم فيكوى بها جنبه وجبينه وظهره كلما بردت

أعيدت له في يوم كان مقداره خمسين ألف سنة حتى يقضي بين العباد } (1) .

واتا : نه و خاوه ن زیږ و زیوه ی که زهکاتی زیږ و زیزه که ی دهرناکات، له روژی دوايیدا چهند

پارچه یه کیان له ناگر پی دروست ده کریټ و گهرم ده کریټ و پاشان هر به وانه نه ملاولای و نیوچه وان و

پشتی پی داخ ده کریټ، هرکاتیک که سارد ده بنه وه، جاریکی تر داخ ده کریټ نه وه، له روژیکدا که یه ک

روژی به نه ندازه ی په نجا هزار سالی - دونیایه - تا نه و کاته ی که خوی گه وره ده ست ده کات به

لیپرسینه وه ی به نده کان .

هه روه ها گوډه نگی زانایانی نیسلامیش له سه ر نه وه یه که له هه ر دووسه د دره همیکی زیوو پینج

دره م ده بیټ بدریټ به زه کاتدا، وه له هه ر بیست مسقال زیږیکیش ده بیټ نیو مسقال بدریټ، دیاره

(1) موسلیم به فهرمووده ی ژماره (987) له نه بو هوره یه روه ریوایه تی کردوه .

له کۆندا نرخى ئه و بیست مسقال زیره هه مان نرخى ئه و دوو سه د دره مه زیوه ی هه بوو، بۆیه به و هینده خه ملینراوه .

بابه تی دووم : ئه ندازه کهی .

ئه ندازه ی زه کاتی واجب له زیر و زیوودا، چاره کی ده یه کیکه، و اتا : له هه موو بیست دیناریکی زیرین، نیو دینار ده دریت به زه کاتدا، ئه گه ر هاتوو له و بره یش زیاتر بوو، ئه و به گویره ی ئه و زیاده بری واجبی زه کاته که ش زیاد ده کات، سه باره ت به زیویش له هه موو دوو سه د دره مه یکی زیوو پینچ دره هم ده دریت به زه کاتدا، وه ئه گه ر له وه یش زیاتر بوو به گویره ی که م وزیادی بری زه کاته که ش زیاد ده کات، ئه ویش به به لگهی ئه و فه رموده یه ی که پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فه رموویه تی : { وفي الرقة (1) كل مائتي درهم ربع العشر } (2) .

واتا : له زیوو و دره می زیویندا له هه موو دو سه د دره م زیویک چاره کی ده یه کیکه .

سه باره ت به زیریش پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فه رموویه تی : { وليس عليك شيء - يعني

في الذهب - حتى يكون لك عشرون ديناراً، فإذا كان لك عشرون ديناراً، وحال عليه الحلول، ففيها نصف مثقال } (3) .

واتا : له زیردا هه یچ واجب نیه زه کات به دیت، تا ئه و کاته ی ئه ندازه کهی ده گاته بیست مسقال زیر و سالی به - سالی کۆچی - دیته وه به سه ردا، ئه و کاته ته نها نیو مسقال زیری لیده دریت به زه کاتدا .

هه روه ها له پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) وه وارد بووه که { كان يأخذ من كل عشرين مثقالا

نصف مثقال } (4) واتا : له هه موو بیست مسقال زیریکدا نیو مسقال زیری وه رگرتوو له زه کاتدا .

(1) مه به ست له ووشه ی (الرقة) زیوو ئه و دره مه یه که وه ک دراو کرپن وفرۆشتنی پیکراوه، ئه صلی ووشه یه که له ووشه ی (الورق) وه وه رگیراوه، پیتی (واوی ووشه که لابه روه، له بری ئه وه پیتی (ها) جیگای کرتوته وه .

(2) بوخاری به فه رموده ی ژماره (1454) له ئه نه شی کوری مالیکه وه ربوایه تی کردوو .

(3) ئه بو داود به فه رموده ی ژماره (1573) غه یری ئه ویش له عه لیه وه به سه نه دیکی حه سه ن یان سه حیح ربوایه تیان کردوو، وه ک ئیمامی نه وه وی ووتویه تی .

(4) ابن ماجه به فه رموده ی ژماره (1791) و داره قوطني به فه رموده ی ژماره (199) ربوایه تیان کردوو، ئه م فه رموده یه فه رموده یه کی سه حیه، بروه : إرواء الغلیل (289/3).

بابه تی سپهه م : مهرجه کانی زهکات :

بو واجب بوونی زهکات له زیږ وژیودا چهند مهرجیک پیویسته :-

1- ده بیټ بگاته راده ی واجب بوونی زهکات (النصاب) ئه ویش بریتیه له بیست مسقال له زیږ، به به لگه ی ئه و فرموده یه ی که عه لی ریوایه تی کردوه، "ولیس علیک شیء - یعنی فی الذهب - حتی یكون لك عشرون دینارا، فإذا كان لك عشرون دینار، وحال علیه الحلول، ففيها نصف مثقال"، واتا : له زیږدا هیچ واجب نیه زهکات بدهیت، تا ئه و کاته ی ئه ندازه که ی ده گاته بیست مسقال زیږ و سالی به - سالی کوچی - دیته وه به سهردا، ئه و کاته ته نها نیو مسقال زیږی لیده دریت به زهکاتدا.

به گرامیش یه کسانه به (85) هه شتاو پینج گرام له زیږ .

راده ی واجب بوونی زیویش بریتیه له دوو سهد دره می زیو، به به لگه ی ئه و فرموده یه ی که پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فرموده یه تی: { لیس فیما دون خمس أواق صدقة }، واتا : له پینج ئوقیه زیوو که متر زهکات واجب نابیت، دیاره هه ر ئوقیه زیوکیش بریتیه له چل دره م، که واته پینج ئوقیه یش یه کسانه به دوو سهد دره م، وه به به لگه ی فرموده یه ی که تریش که پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فرموده یه تی: { وفي الرقة ربع العشر، فإن لم تكن إلا تسعين ومائة فليس فيها شيء، إلا أن يشاء ربها }⁽¹⁾، واتا : : له زیوو و دره می زیویندا له هه موو دوسهد دره م زیویک چاره کی ده یه کیکه، وه ئه گه ر ته نها سهد و نه وه دره م بوو، ئه و زهکاتی تیډا واجب نابیت، ئیلا ئه وه نه بیټ که خوی گه وره ده یه ویت .

هه وره ها زانایانی ئیسلامیش کۆده ننگن له سهر ئه وه ی که راده ی واجب بوونی زیو بریتیه له پینج ئوقیه زیو، وه زیږیش بریتیه له بیست مسقال زیږ⁽²⁾.

(1) بوخاری به فرموده ی ژماره (1454) له ئه نه شی کوری مالیکه وه ریوایه تی کردوه

(2) شهرحی صه حیح موسلیم (48/7).

2-تهواوی مەرجه گشتیهکانی تری زهکات لیرهیشدا پیویستن و به مەرچ گیراون، وهک مەرجهکانی ئیسلام، وئازادی وکویله نهبیئت، و مولکی تهواو، و گهپانهوهی سالی کۆچی بهسهر ئه و زیپه یان ئه و زیوهدا .

بابهتی چوارم : سهبارت به خستنه سهری زېر یان زیو بو سهر (نصاب) رادهی نهوی تر .

لهسهر رای راست و دروستر نهوهیه : نابیئت یهکیک لهم دووانه بخریته سهر نهوی دیکه بو نهوهی رادهی واجب بوونی زهکاتهکیان پی تهواو بکریئت، لهبهر نهوهی ههر یهکیک لهو دووانه بو خویان جنسیکی جیاوازن لهوی تر، بویه ناکریئت یهکیکیان بخریته سهر نهوی تر بو نهوهی (نصاب) یان پی تهواو بکریئت، وهک چون ناکریئت مانگا بخریته سهر ووشتر، یان جو بخریته سهر گهنم بو نهوهی ژماره و رادهی (نصاب) هیان پی تهوا بکریئت، به بهلگهی نهو فهرموودهیهی پیغهمبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) فهرموویهتی : { لیس فیما دون خمس اواق صدقه }، واتا : له پینج ئوقیه زیوو کهمتر زهکات واجب نابیئت، بویه نهگهر هاتوو ووترا دهبیئت یهکیکیان بخریته سهر نهوی تریان بو نهوهی (نصاب) ی واجب بوونی زهکاتیان پی تهواو بکریئت، نهوا نهو کاته وای لی دیت که بلین له پینج ئوقیه زیو زهکات واجب دهبیئت، نهگهر هاتوو هندیک له زیپیشی ههبوو بو تهواو کردنی (نصاب) لهکه، ههروهها وایشی لی دیت که نهگهر هاتوو کهسیک بهرادهی پیویست زیپری نهبوو که زهکاتی تیدا واجب بیئت، بهلام هندیک زیوی ههبوو نهوا بخریته سهر زیپهکه و (نصاب) لهکیان پی تهواو بکریئت، بویه به پیی نهو ووتهیه بیئت نهگهر کهسیک ده مسقال زیپری ههبوو لهگهل سهد درههم زیو زهکاتی لهسهر واجب نابیئت، چونکه زیپر بوخوی به جیا زهکاتی لی دهردهکریئت، و زیویش به جیا .

بابهتی پینجهم : زهکاتی خشل (نهو زېر و زیوهی که نافرته بهکاری دهینیئت بو خو پاراندنهوه) :

هیچ جیاوازیهک له نیوان زانایاندا نیه سهبارت به واجب بوونی زهکاتی نهو خشل و زیپر و زیوهی که بو ههنگرتن و کریدانن، ههروهها له خشلی حهرامیشدا، وهک نهو موستیله زیپهی که پیاویک بهکاری بهینیئت، یان نهو خشلهی که له شیوهی ئازهللیک، یان وینهی ئازهللیکی لهسهر دروستکراوه، بهلام سهبارت به خشلی موباح نهو خشلهیشی که دراوه بهلای کهسیکهوه بهکاری بهینیئت، رای

پاست و دروستر بەلای زانیانەوه ئەوهیه که زەکاتیان تێدا واجبه، ئەویش لەبەر ئەم هۆیانە
خوارەوه:

1- لەبەر گشتگیری بەلگەکان که لەبارەى واجب بوونی زەکات لە زێر وزیودا هاتوون، ئەمەش زێری
خشل و غەیری ئەوهش دەگرێتەوه .

2- ئەوهی ئەهلی سوننەن و عەمری کۆری شووعیب لە باوکیهوه و ئەویش لە باپیریهوه رێوایهتیان
کردوو: { أن امرأة أتت إلى رسول الله ومعها ابنة لها وفي يد ابنتها مسكتان، غليظتان من ذهب، فقال: أتؤدين زكاة هذا؟ قالت:
لا، قال: أيسرك أن يسورك الله بهما سوارين من نار، فخلعتهما، وألقتهما إلى النبي (صلى الله عليه وسلم) } (1).

واتا: ئافرهتێك لهگهڵ كچهكهی هاته خزمهت پێغه مبهری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم)، كچهكهی
دوو بازنهى سهنگینی زێری لهدهستدا بوو، پێغه مبهری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) پێی فەرموو: ئایا
زەکاتی ئەم دوو بازنه دەردەكەیت، ئەویش ووتی: نهخیر، پاشان پێغه مبهری خوا (صلی اللہ علیہ
وسلم) پێی فەرموو: ئایا هەز دەكەیت كه خۆی گهوره لهپۆژی دوايیدا ئەو دوو بازنهت بۆ بگۆریت
به دوو بازنهى ئاگر، ئەوه بوو كچهكەش بازنهكانی لهدهست دهكەند و فریی داب و پێغه مبهری خوا
(صلی اللہ علیہ وسلم) .

دیاره ئەم فەرمووده دهقی بێ پێچ وپهنايه سهبارهت بهم بابته، غەیری ئەم فەرموودهیهش
چەند فەرموودهیهکی تری صحیح و غەیری صحیحیش لەم بارهیهوه هاتوون .

3- چونکه ووتنی رایهکی لەم شیوهیه که زەکات لە خشلی ئافرهتانداندا واجبه بێت، خۆی لهخۆیدا
ئێحتیاط کردن و پاک کردنهوهی ئەستۆی مرقۆی باوهرداره، وهك پێغه مبهری خوا (صلی اللہ علیہ
وسلم) فەرموویهتی: { دع ما یریبك إلى ما لا یریبك }، واتا: واز لهو شتانه بهینه که گومانته تیااندا ههیه،
بۆ شتانیك که گومانته تیااندا نیه .

(1) ئەبو داود بەفەرموودهی ژماره (1563) و نەسائی لە سونەنهكەیدا (38/5)، وه بهیههقی (140/4)، ئیسنادهكهی ابن
القطان به صحیحی داناوه، ههروهك له (نصب الراية) له بهرگی (370/2) هاتوو، شیخ ئەلبانی به فەرموودهیهکی
حهسهنی داناوه، برۆانه: صحیح سنن الترمذی فەرموودهی ژماره (518) .

بابه تی شه شه م : زهکاتی مائی بازرگانی (عروض التجارة) :

مه بهست له مائی بازرگانی ئه و مال و سامانه یه که مرؤفی موسلمان بو بازرگانی کردن پیوهی ئاماده ی کردوه، جا گرنگ نیه له هه ر جوړ و به هه ر شیوازیک ببیت، ئه مه ش زورترین مائی زهکات و گشتگیرترینیانه، وه به م ناوه وه ناوئراوه، له بهر ئه وه ی مالیکه که جیگیر نابیت، به لکو مالیکه ده خریته روو و پاشان که فرؤشرا له بهر چاو نامیبت، چونکه که سی بازرگان مه بهستی سه ره کی ئه و که لوپه ل و شتانه نیه که بازرگانیان پیوه ده کات، به لکو مه بهستی سه ره کی ئه وه یه سوود و قازانج له داهات و نرخه که یان بکات، کاتیک له ئه نجامی کرین و فرشتن دهستی ده که ویت، دیاره زهکات له م جوړه مالو ساماناندا واجبه، ئه ویش له بهر گشتگیری به لگه کان، وه ک خوی گه وره فه رموویه تی:

﴿ وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴾ [الذاریات : 19].

واتا: له و مال و سامانه ی که هه یانبوو مافی سوالکه رو هه ژارو مه حررومانی تی دایه .

هه روه ها فه رموویه تی : ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّنْ طَبَّعْتُمْ مَّا كَسَبْتُمْ ﴾ [البقرة : 267].

واتا : ئه ی ئه وانه ی باوه رتان هیناوه : ببه خشن له باشتترین به رو بووم و به ره هه میک که به ده ستان هیناوه .

هه روه ها کاتیک پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) به موعادی کوری جه به لی ره وانه ی یه مهن کرد پیی فه رموو : { أَعْلَمَهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةَ فِي أَمْوَالِهِمْ تَأْخُذُ مِنْ أَغْنِيائِهِمْ، فَتَرَدُّ عَلَىٰ فُقَرَائِهِمْ } (1).

واتا : پییان رابگه یه نه که خوی گه وره له مال و سامانیاندا زهکاتی له سه ر فه رز کردوون، له ده و له مه نده کانیان وه ربگره و بیده ره وه به هه ژاره کانیان .

گومانی تی دایه نیه که مائی بازرگانیش به مال و سامان داده نریت .

(1) بوخاری و موسلیم هاوران له ریوایه تی کردنی ئه م فه رموده دا، بوخاری به فه رموده ی ژماره (1395) و موسلیم به فه رموده ی ژماره (19).

مه‌رجه‌کانی واجب بوونی زهکات نه مائی بازرگانیدا :

1- ده‌بیټ به فعلی خاوه‌نی بیټ، وه‌ک ئه‌وه‌ی بتوانیټ بیفرۆشیټ، یان به دیاری بیاندات، ئه‌مه‌ش ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیټ که مائی میرات وهاوشیوه‌کانی به مائی بازرگانی دانانریټ، چونکه به زور به مولکی ده‌کریټ .

2- ئه‌بیټ به نیه‌تی بازرگانی به مولکی بووبیټ.

3- ئه‌بیټ نرخه‌که‌ی بگاته راده‌ی واجب بوونی زهکات (النصاب)، له‌گه‌ل ئه‌و پینج مه‌رجه‌ش که پیشتر باسما‌ن کردن.

جا ئه‌گه‌ر هاتوو به سالی کوچی سالی به‌سه‌ردا هاته‌وه، ئه‌وا نرخ‌ی ئه‌و مال و که‌لوپه‌له‌ی که بازرگانی پیوه ده‌کریټ به نرخ‌ی زیر یان زیوو ده‌خه‌ملیټریټ، جا ئه‌گه‌ر هاتوو گه‌شته (نصاب) یه‌کیک له‌و دووانه، ئه‌وا واجبه چاره‌کی ده‌یه‌کیکی بدریټ به زه‌کاتدا.

ده‌بیټ ئه‌وه‌ش بزانیټ که ئیعتبار به نرخ‌ی کرینی ئه‌و که‌لوپه‌ل و مال و سامانه نیه که بازرگانی پیوه ده‌کریټ، چونکه نرخه‌کان دابه‌زین و هه‌لبه‌زین به‌خوینانه‌وه ده‌بینن، به‌لکو عیبره‌ت به نرخ‌ی ئه‌و کاته‌یه که ساله‌که‌ی به‌سه‌ردا دیته‌وه ...

پێستی بابەتەکان

لاپەرە	ناونیشان	م
1	بابەتی یەكەم : حوكمی زەكات لە زێر و زیوودا، لەگەڵ بەلگەی ئەو حوكمانە	1
2	بابەتی دووهم : نەندازەكە	2
3	بابەتی سێهەم : مەرجەكانی زەكات	3
4	بابەتی چوارەم : سەبارەت بە خستنه سەری زێر یان زیو بۆ سەر (نصاب) ڕادەى ئەوى تر	4
4	بابەتی پێنجەم : زەكاتی خشل (ئەو زێر و زیوهی كه نافرەت بەكاری دەهێنیت بۆ خو ڕازاندنەوه)	5
5	بابەتی شەشەم : زەكاتی مالى بازرگانی (عروض التجارة)	6
6	مەرجەكانی واجب بوونی زەكات لە مالى بازرگانیدا	7